

lji, konfiskaciju imovine tijekom rata (i nepovrat nakon njega), nepovoljan stav komunističke ideologije spram Židova kao pripadnika buržoazije s dobrim internacionalnim vezama te njihova osobna vjerska uvjerenja.

Boris Beck i Ivo Žanić se u svome članku *Historiografija u političkoj komunikaciji – kako Josip Horvat pišući o prošlom želi mijenjati suvremenost* (405-420) bave odašiljanjem političkih poruka kroz priče o prošlim događajima. Kao primjer uzet je hrvatski publicist i novinar Josip Horvat te njegove biografije povijesnih ličnosti, nastale tridesetih godina prošlog stoljeća. Analizirajući njegov diskurs, autori uočavaju i ističu metode kojima Horvat isprepliće povijesne činjenice s fikcijom, u cilju izazivanja političke mobilizacije.

Posljednji članak u ovom broju časopisa je rad Damira Agičića *Doktorati iz povijesti u Hrvatskoj 2009-2012. godine* (421-441). Autor donosi popis svih obranjenih disertacija iz povijesti na hrvatskim sveučilištima u navedenom periodu. Također donosi i osnovne podatke vezane uz doktorate i doktorande poput porijekla, starosti, sveučilišta na kojem je doktorat obranjen, mentora te datuma obrane disertacije. Na temelju prikupljenih podataka autor analizira kretanja u vidu raspodjele tema po povijesnim razdobljima, povećanju udjela žena među doktorandima te ukupnom povećanju broja doktoranda.

Uz navedene članke časopis sadrži i velik broj ocjena i prikaza (445-511) te izvještaj sa znanstvenog skupa "Prva dubrovačko-zagrebačka doktorska radionica Poslijediplomskog doktorskog studija *Moderne i suvremene hrvatske povijesti u europskom i svjetskom kontekstu* Odsjeka za povijest Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu i Poslijediplomskog doktorskog studija *Povijest stanovništva* Sveučilišta u Dubrovniku," održanog 9. lipnja 2013. godine u Dubrovniku (515-531).

Kristian Bertović

Croatia christiana periodica. Časopis Instituta za crkvenu povijest Katoličkog bogoslovnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, god. 37, br. 71 (320 str.) – br. 72 (229 str.), Zagreb 2013.

U izdanju Instituta za crkvenu povijest Katoličkog bogoslovnog fakulteta u Zagrebu tiskani su 71. i 72. broj časopisa *Croatia christiana periodica* za 2013. godinu. Kako je već uobičajeno brojevi sadrže znanstvene radove i prikaze recentne povijesne literature uz bibliografiju svih dosada objavljenih brojeva kao dodatak 71. broju.

Ivana Prijatelj Pavičić je napisala prvi rad 71. broja *Prilog poznavanju minijatura iz matrikule dubrovačke bratovštine drvodjelaca* (1-22) u kojem je obradila pet minijatura iz matrikule dubrovačke bratovštine drvodjelaca te ih datirala u vrijeme osnutka bratovštine, nešto nakon 1266. godine. Posebnu je pažnju posvetila njihovoj stilskoj i ikonografskoj analizi.

Središnja tema članka *Tragovima hrvatskih trećoredica u Mlecima* (15.-18. stoljeće) (23-39) Lovorke Čoralić je usmjerena na proučavanje života i djelovanja trećoredica u Mlecima na temelju izvorne građe iz Archivio di Stato di Venezia u razdoblju od 15. do 18. stoljeća. U radu se raščlanjuje vremenski okvir djelovanja hrvatskih trećoredica, njihovo zavičajno podrijetlo, društveni i imovinski status, obiteljski i rodbinski odnosi te uključenost u mletačko vjersko svakodnevje.

Iva Kurelac sadržajnom i paleografskom analizom neobjavljene oporuke Fausta Vrančića sastavljene 12. lipnja 1615., a od 2010. godine pohranjene u Državnom arhivu u Rijeci, nastoji riješiti pitanje autorstva i autentičnosti tog dokumenta u prilogu *Oporuka Fausta Vrančića iz ostavštine plemićke obitelji Draganić-Vrančić u Državnom arhivu u Rijeci* (41-67). Prilogu radu je po prvi puta objavljena cjelovita transkripcija oporuke na latinskom jeziku uz njezinu analizu i kritički osvrt o dosadašnjim historiografskim spoznajama.

U članku *Changing and uniting the churches: one episode of Marcus Antonius de Dominis' engagement concerning the irenistic movement* (69-77) napisanom na engleskom jeziku, autor Filip Novosel istražuje inicijativu Marka Antuna de Dominisa vezanu uz promoviranje irenicizma na osnovu pisma koje je de Dominis uputio aleksandrijskom patrijarhu Ćirililu Lukarisu i odgovoru koji je dobio.

Na temelju teorijskih koncepata "društvenog discipliniranja," "konfesionalizacije" i "vjerskog discipliniranja" Dubravka Božić Bogović razmatra pitanje vjerske kontrole i slobode u ranonovovjekovnoj istočnoj Hrvatskoj u prilogu *Discipliniranje katoličkoga klera i vjernika u istočnoj Hrvatskoj krajem 17. i početkom 18. stoljeća* (79-101). Problem vjerske kontrole i slobode autorica razmatra na primjeru postupaka crkvenih vlasti usmjerenih na discipliniranje biskupa, franjevaca i nižega svjetovnoga svećenstva i općenitom odnosu prema vjernicima na području Bosanske ili Đakovačke i Srijemske biskupije nakon oslobođenja od osmanske vlasti.

U središtu pozornosti rada Jelene Lakuš *Čuvari javnog ćudoređa: crkveno-vjerska i pedagoška nastojanja oko oblikovanja čitateljskih navika hrvatske mladeži 19. stoljeća* (103-127) su preporuke za čitanje, upućene pogotovo mladima, kojima se željelo ukazati što bi valjalo čitati, a što izbjegavati. Istraživački korpus čine knjige i časopisi koji su obilovali preporukama, a tiskani su u Hrvatskoj u 19. stoljeću.

Robert Bacalja, Katarina Ivon i Slavica Vrsaljko su u svom radu *Šime Starčević i Glasnik Dalmatinski* (129-144) analizirali članke svećenika i jezikoslovca Šime Starčevića koje je objavio polovicom 19. stoljeća u *Glasniku Dalmatinskom*. Članke su razdijelili u tri tematske cjeline: jezični, društveno-politički i religiozno-prosvjetiteljski rad.

Životopis šibenskog i hvarskog biskupa Luke Papafave uz osvrt na njegova politička shvaćanja utemeljena na Papafavinim polemičkim napisima i pastirskim poslanicama donosi Joško Bracanović u članku *Luka Papafava - šibenski (1912.-1918.) i hvarski biskup (1918.-1925.)* (145-154).

Andrea Roknić Bežanić u radu *Uloga i djelovanje katoličke zajednice mladih Synaxis u riječkoj hrvatskom proljeću* (155-170) rasvjetljuje ulogu i djelovanje katoličke zajednice mladih Synaxis u gradu Rijeci kao i događaje vezane uz hrvatsko proljeće u istom gradu.

Posljednji je rad ovoga broja *Martin Zadranin alias Ivan Blund: (ne)poznati srednjovjekovni spis o duši i njezinim moćima* (171-191) autora Tomislava Janovića. Autor izvještava o srednjovjekovnom rukopisu pronađenom u kaptolskoj knjižnici talijanskog gradića Urbana, a koji se sastoji od dva dijela: prvi je dio komentar na teološki nauk Petra Lombardskog, a drugi je dio filozofsko-psihologijski spis *O duši i njezinim moćima*.

Nakon radova slijedi uobičajena rubrika *Prikazi i recenzije* (193-212) koja sadrži ukupno deset prikaza i recenzija povijesnih knjiga, časopisa i objavljenih građa.

Poseban prilog broju je *Bibliografija* (213-316) koju je izradila autorica ovog prikaza Ana Biočić, a u kojoj je potpun sadržaj časopisa *Croatia christiana periodica* od prvoga (1977. godina) do sedamdesetoga broja (2012. godina) uz autorsko kazalo koje pomaže u lakšem snalaženju.

Prvi rad 72. broja je *U potrazi za slavom mučeništva? Sv. Nikola Tavelić i martirski pokret u Córdoba – razlike i sličnosti* (1-19) Ivana Jurkovića. U radu se uspoređuje nastup franjevaca predvođenih Nikolom Tavelićem pred jeruzalemskim kadijom iz 1391. godine sa sličnim javnim nastupima tridesetak kordopskih kršćana koji su zbog izjava da je Muhamed lažni prorok bili osuđeni na smrt. Obrađuje se i problematika pravovaljanog mučeništva jer bi se navedeni nastupi mogli objasniti željom da se do svetosti dođe namjerno izazvanim mučeništvom.

Primjenom prozopografske metode u istraživanju provizija pape Bonifacija IX. Marko Jerković u radu *Kandidati za prebendu Zagrebačkog kaptola u provizijama pape Bonifacija IX. (1389.-1404.)* (21-49) analizira odnos Rimske kurije i kandidata za prebendu Zagrebačkog kaptola.

Dijana Korać je unatoč malenom broju sačuvanih izvora u svom prilogu *Neki aspekti religioznosti u Kosača* (51-72) našla i analizirala razne aspekte religioznosti obitelji Kosača (post, hodočašća) s posebnim osvrtom na sačuvane oporuke.

Članak *Hrvatski useljenici u Mlecima, crkva S. Fosca i posvetni natpis ninskoga biskupa Jeronima Fonde (15.-18. stoljeće)* (73-84) Lovorke Čoralić je nastavak istraživanja povezanosti hrvatskih useljenika u Mlecima s tamošnjim crkvenim ustanovama. U prvom dijelu rada autorica ukazuje na raznovrsne veze useljenih Hrvata s crkvom S. Fosca na osnovu oporučnih spisa iz Državnog arhiva u Mlecima, dok u drugom dijelu razmatra biskupsko djelovanje Jeronima Fonde, ninskog i trogirskog biskupa. U završnom dijelu rada nalazi se tekst kamenog natpisa u crkvi S. Fosca u kojem se kao jedan od zaslužnih aktera obnove spominje F. Antivari, vjerojatno potomak davno useljenih Barana.

Relja Seferović težište svoga članka *Moralnoteološka promišljanja klerika u baroknom Dubrovniku (85-117)* stavlja na radove iz područja moralne teologije nastale iz pera dubrovačkog klera. Autor posebno ističe radove franjevca Vitala Andrijaševića, dominikanca Vlahe Morginija i svjetovnjaka Stjepana Šuljaga.

Na osnovu prvog sveska *Jus publicum ecclesiasticum*, predavanja iz crkvenog prava Marijana Lanosovića, Daniel Patafta u radu *Elementi jozefinističkog prava o odnosu Crkve i države u spisu Jus publicum ecclesiasticum (119-127)* nastoji dati bolji uvid u uvođenje jozefinističkog crkvenog prava u Hrvatskoj neposredno prije negoli je država oduzela Crkvi pravo odgoja i obrazovanja vlastitog svećenstva.

Doprinos potpunijem poznavanju djelovanja I. Krstitelja Tkalčića uz pomoć njegove rukopisne ostavštine pohranjene u Arheološkom muzeju u Zagrebu, a vezane uz terenska istraživanja u Sisku, dala je Vlatka Vukelić prilogom *Pionirska uloga Ivana Krstitelja Tkalčića u razvoju sisačke arheologije u drugoj polovici 19. stoljeća (129-152)*.

Prisilne migracije židovskog stanovništva na području Nezavisne Države Hrvatske (153-178) članak je Marice Karakaš Obradov u kojem je obradila prisilne migracije židovskog stanovništva iz NDH tijekom Drugog svjetskog rata u Kraljevinu Italiju ili područja koja je anektirala ili zaposjela, posebice u Hrvatskom Primorju i Dalmaciji.

Broj je zaključen rubrikama *Prikazi i recenzije (179-220)* sa dvadeset prikaza i recenzija literature novijeg datuma i stručnim prikazom *Primljenih publikacija (221-224)* koje je priredio Marijan Biškup.

Ana Biočić

***Scrinia Slavonica. Godišnjak Podružnice za povijest Slavonije, Srijema i Baranje Hrvatskog instituta za povijest*, sv. 13, Slavonski Brod 2013., 598 str.**

Prošle godine je izašao trinaesti broj znanstvenog časopisa *Scrinia Slavonica*, koji izdaje Podružnica za povijest Slavonije, Srijema i Baranje Hrvatskog instituta za povijest pod vodstvom glavnog i odgovornog urednika Stanka Andrića. Ovaj obiman godišnjak (598 strana) podjeljen je na šest cjelina. Prva se sastoji od deset autorskih članaka, a zatim slijede rubrike: Građa, Obljetnica, Prijevodi, Kritika, te Prikazi i osvrti.

Članci u prvoj rubrici su poredani kronološki; prvih pet članaka se bavi razdobljem zadnje četvrtine devetnaestog, odnosno prve četvrtine dvadesetog stoljeća, naredna dva vremenom NDH, dok zadnja tri članka obrađuju teme iz Domovinskog rata.

U prvom članku u ovoj rubrici, *Odnos biskupa Josipa Jurja Strossmayera i Tadije Smičiklasa u Smičiklasovim pismima (1884.-1904.)*, autori Zoran Grijak i Andreja Ščapec analiziraju prepisku biskupa Strossmayera i njegovog bliskog suradnika, povjesničara Tadije Smičiklasa, u razdoblju od 1884. do 1904. Izvor koji koriste su Smičiklasova pisma Strossmayeru pohranjena u Arhivu Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti. Glavne teme obrađene u članku su razmjena mišljenja o problemima u JAZU, Matici Hrvatskoj, Sveučilištu Franje Josipa I., Zavodu Sv. Jeronima u Rimu te u pitanjima oko izbora zagrebačkog nadbiskupa u periodu 1891.-1894. (te